

**Концепція розвитку
кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
на 2021-2025 рр.**

Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики була створена у 1944 році, й з того часу вона залишається одним з провідних українських науково-методичних центрів у галузі міжнародних відносин. Кафедра здобула визнання за здобутки своїх співробітників та випускників у науковій та освітній діяльності, у підготовці професійних кадрів для дипломатичної служби та інших державних установ, міжнародних організацій, експертних інституцій, засобів масової інформації.

Станом на сьогодні на кафедрі працюють 19 штатних викладачів, а саме: 6 докторів наук, професорів (С.П. Галака, О.А. Коппель, В.Ю. Крушинський, О.С. В.А. Манжола, Пархомчук, Г.М. Перепелиця), 11 кандидатів наук, доцентів (С.В. Андрущенко, Н.М. Весела, К.Ю. Денисенко, М.С. Каменецький, М.Г. Капітоненко, В.Ю. Константинов, С.О. Маковський, М.А. Миронова, І.О. Мінгазутдінов, С.А. Суботін, О.Л. Хилько) й 2 кандидати наук, асистенти (В.Б. Дальський, Я.П. Швечикова-Плавська). До читання спеціалізованих курсів та проведення майстер-класів в рамках магістерських україномовних та англomовних програм кафедра активно залучає фахівців державних, неурядових та наукових установ, українських та закордонних університетів, та представництв міжнародних організацій в Україні.

Перманентне реформування освітньої галузі нашої держави, розробка та впровадження нових навчальних програм зумовлюють необхідність підготовки концепції розвитку кафедри, реалізація якої дозволить забезпечити якісні освітній процес та плідну наукову роботу, організувати та втілити в життя ефективну підготовку до акредитації освітніх програм.

Концепція розвитку кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики спирається на положення Статуту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Стратегічного плану розвитку Університету на період 2018-2025 року, Програми розвитку Київського національного університету імені Тараса Шевченка на 2012-2020 роки.

Пріоритетні напрями роботи кафедри:

- забезпечення високої якості викладання навчальних дисциплін викладачами кафедри;
- підготовка до акредитації освітніх програм та її успішне проходження;
- забезпечення інноваційного змісту та форм освітнього процесу;
- координація та сприяння проведенню наукових досліджень викладачами, аспірантами та студентами кафедри;
- інтегрування науково-дослідної роботи до навчального процесу та широке використання в ньому результатів досліджень співробітників кафедри;
- активізація публікаційної активності співробітників кафедри;
- розширення використання сучасних інформаційних технологій, засобів дистанційного навчання у освітньому процесі;
- активізація роботи з поширення досвіду освітньої та наукової роботи кафедри (науково-методичні та методологічні конференції та семінарами, спеціалізовані методичні та методологічні публікації);
- розширення міжнародних зв'язків та співробітництва із академічними та експертними центрами України;
- підготовка кадрового резерву кафедри.

Навчально-методична робота.

Кафедра забезпечує навчальний процес за одною бакалаврською освітньою програмою (“міжнародні відносини, з обов’язковим вивченням двох іноземних мов), двома магістерськими українською мовою (“міжнародні відносини”, “зовнішня політика та національна безпека”) та двома магістерськими англійською мовою (“екологічна та енергетична безпека у міжнародних відносинах”, “східноєвропейські дослідження”). Також викладачі кафедри читають окремі курси у багатьох інших освітніх програмах в Інституті та Університеті. Дотримання високої якості освітнього процесу, конкурентоспроможність цих програм, їх оснащеність навчально-методичними матеріалами, постійна актуалізація програм є головними завданнями навчально-методичної роботи кафедри.

Бакалаврська освітня програма пропонує фундаментальну базу підготовки фахівців у сфері міжнародних відносин, що залишатиметься її принциповою спрямованістю. Кафедра надалі забезпечуватиме різнобічний характер підготовки студентів та актуальність підходів та матеріалів, що використано в навчальному процесі. Водночас й надалі буде вдосконалюватися складова спеціалізації, яку спрямовано, зокрема, на надання професійних практичних навичок студентам.

Оптимізація магістерських освітніх програм буде відбуватися із урахуванням актуальних тенденцій розвитку міжнародно-політичних досліджень, а також з огляду на потреби ринку праці. Особливу увагу буде приділено розвитку дослідницьких навичок студентів (як у фундаментальних, так й прикладних дослідженнях), їх залученню до наукової роботи кафедри, а також вдосконаленню організації самостійної роботи студентів. Пріоритетним є й посилення конкурентоспроможності англійських магістерських програм на міжнародному ринку освітніх послуг, їх популяризація серед потенційних студентів та збільшення кількості іноземних студентів на цих освітніх програмах.

Вдосконалення навчальних планів передбачає постійну актуалізацію всіх наявних курсів, а також розробку низки нових курсів. У цьому процесі особливу увагу буде приділено зворотньому зв'язку із студентами та випускниками, врахуванню їх побажань щодо спрямування та наповнення навчальних дисциплін. Також важливим чинником оптимізації навчальних планів та навчально-методичного забезпечення освітнього процесу будуть сучасні акредитаційні вимоги.

Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу залишатиметься важливим напрямом роботи кафедри. За десятиліття своєї діяльності кафедрою підготовлено та видано понад 40 підручників й навчальних посібників, а також численні робочі програми, методичні рекомендації, матеріали курсів тощо. Кафедра продовжить підготовку нових підручників та навчальних посібників, маючи на меті ширше забезпечення навчальних дисциплін оригінальними матеріалами. У наступні роки необхідно оновити та перевидати фундаментальні підручники “Міжнародні системи і глобальний розвиток”, “Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин” та “Міжнародні відносини та світова політика”. Буде продовжено роботу над удосконаленням навчальних програм та їх оперативною підготовкою для курсів, що будуть впроваджені вперше.

Має бути розширено використання у навчальному процесі підходів, спрямованих на те, щоб студенти краще опановували практичними аспектами професійної діяльності та фаховими навичками — зокрема, шляхом впровадження у навчальний процес кейсів та майстер-класів із фахівцями-практиками. Оптимізації підлягає також процес організації професійної практики студентів, щоб збільшити інтенсивність їх роботи та посилити віддачу практики для розвинування фахових навичок та кращого розуміння специфіки професійної діяльності фахівців-міжнародників.

Наукова робота та міжнародні зв'язки.

Кафедра є одним з визнаних наукових центрів дослідження міжнародних відносин. За десятиліття плідної роботи кафедри на її базі сформувалася наукова школа дослідження світової політики та міжнародних політичних процесів, основу якої складають провідні фахівці кафедри та їх численні учні. На кафедрі підготовлено та успішно захищено близько 150 докторських та кандидатських дисертацій (серед авторів яких й більшість фахівців кафедри), викладачі та співробітники кафедри є авторами багатьох наукових монографій, статей у вітчизняних та закордонних фахових виданнях.

У 2012 році групі викладачів кафедри було присуджено Державну премію у галузі науки і техніки за цикл підручників «Україна в світовій політиці».

Активні фундаментальні наукові дослідження буде продовжено, це є пріоритетним напрямом розвитку кафедри. У найближчі роки заплановано завершити підготовки та видати низку індивідуальних та колективних монографій. У планах кафедри - підготовка до захисту низки дисертацій викладачами та аспірантами кафедри.

Важливою метою наукової роботи кафедри є сприяння зростанню публікаційної активності викладачів та співробітників кафедри. Пріоритетним завданням є збільшення обізнаності міжнародного загалу дослідників міжнародних відносин із науковим доробком кафедри та актуальними досягненнями у дослідженнях, отже, акцент буде зроблено на підготовці наукових статей англійською мовою та їх просуванні у провідні спеціалізовані фахові видання. Буде також збільшено активність співробітників кафедри у підготовці наукових статей для фахових видань Інституту та Університету.

В останні роки викладачі кафедри закріпили власне реноме як знаних експертів-міжнародників також й у широкого експертного загалу та у ЗМІ. Цей напрям прикладної наукової роботи видається важливим не лише з фахової точки зору, але й як засіб популяризації кафедри та Інституту в цілому. Кафедра планує й надалі робити акцент на такій роботі. Кафедра розглядає можливості впровадження власної експертної платформи (із використанням можливостей сучасних інформаційних технологій, онлайн сервісів та соціальних мереж) для оперативного розповсюдження експертних оцінок актуальних проблем міжнародних відносин.

Буде розширено міжнародну наукову співпрацю, наголос буде зроблено на спільних міжнародних дослідженнях із науковцями не лише у Європейському Союзі, але й в інших регіонах світу, зокрема, у країнах що розвиваються. Результатами таких ініціатив мають бути міжнародні наукові публікації, наукові конференції та семінари, започаткування міжнародних мереж дослідників. На додаток до наявного тісного співробітництва із колегами у США, Польщі,

Німеччині та інших країнах, кафедра планує активно розширювати географію партнерських наукових зв'язків. Важливим напрямом міжнародного співробітництва залишатиметься залучення викладачів кафедри до читання курсів в закордонних університетах, участь в міжнародних літніх та зимових школах.

Традиційним напрямом наукової роботи кафедри є участь її співробітників та студентів у міжнародних та національних конференціях. Цю діяльність не було перервано навіть в період глобальної пандемії, за останній рік викладачі кафедри виступали в якості доповідачів та учасників у десятках наукових та експертних заходах. Кафедра планує й надалі підтримувати високий рівень залучення співробітників до обміну думками в науковому середовищі, представляти дослідницький доробок кафедри на наукових заходах в Україні та за кордоном. Також заплановано активізувати власну роботу кафедри з організації та проведення міжнародних та національних наукових заходів, зокрема, із використанням інструментів проведення онлайн-конференцій. У планах кафедри відновлення “Цветковських читань”, присвячених засновнику наукової школи кафедри Г.М. Цветкову, та забезпечення щорічного їх проведення. Цей міжнародний науковий захід, що об'єднує знаних фахівців та молодих вчених з різних країн, має стати флагманським проектом у науковій діяльності кафедри.

Окреме місце в науковій роботі кафедри займає співробітництво із провідними державними експертними установами у проведенні наукових досліджень актуальних проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики України. В останні роки за ключової участі кафедри було укладено меморандуми про співпрацю із Радою національної безпеки та оборони України, Національним інститутом стратегічних досліджень, Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. Викладачі, аспіранти та студенти кафедри виконують наукові дослідження в інтересах цих установ, що є значущим практичним доробком наукової школи кафедри. У планах кафедри продовження вже встановлених контактів та їх розширення, як із іншими державними установами, так й з міжнародними організаціями в Україні. Метою такого співробітництва має стати розширення участі викладачів кафедри у прикладних наукових дослідженнях та експертних розробках.

Робота зі студентами.

Всебічна робота із студентами завжди займала важливе місце у діяльності кафедри. Взаємодію із студентами не обмежено лише освітнім процесом,

студенти я важливими учасниками наукової роботи кафедри, їх залучено до фахового діалогу із викладачами, що спрямований на передачу молоді професійного досвіду в широкому спектрі його проявів. Й надалі викладачі кафедри приділятимуть значну увагу навчально-методичній, науковій та виховній роботі зі студентами.

Важливим напрямом роботи зі студентами продовжить залишатися залучення останніх до наукових досліджень що проводяться викладачами кафедри за різноманітними програмами. У кафедри вже є успішний досвід реалізації практичних наукових досліджень студентів в інтересах державних органів, міжнародних та неурядових організацій, приватного сектору. Окремі наукові розробки студентів, виконані під керівництвом викладачів кафедри, було впроваджено в роботі Програми розвитку ООН в Україні, Секретаріату ГУАМ, у розробці законодавства щодо офшорної енергетики тощо. Таку роботу буде продовжено та розширено. Кафедра й надалі планує залучати студентів у проекти, що здійснюються у співробітництві із стейкхолдерами та потенційними роботодавцями.

Кафедра створюватиме умови, щоб студенти брали участь у конкурсах наукових студентських робіт, студентських олімпіадах та студентських наукових конференціях. В останні роки студенти кафедри під керівництвом викладачів кафедри успішно виступали у таких заходах, перемагали, зокрема, у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, Всеукраїнських олімпіадах з міжнародних відносин та у Всеукраїнських змаганнях, організованих Дипломатичною академією України. Кафедра планує також долучатися до підготовки студентів до участі й у міжнародних студентських наукових та науково-практичних змаганнях та конкурсах.

Буде продовжено вдосконалення процесу проходження практик студентами. Кафедра планує розширювати коло установ для проходження навчально-виробничої практики, посилювати роботу із цими установами для забезпечення високої віддачі практики для студентів. Серед успішних прикладів останніх років слід згадати проходження практики у Національному інституті стратегічних досліджень та у низці неурядових організацій, яку студенти високо оцінили саме з точки зору набуття практичних навичок та плідності взаємодії із кураторами практики від цих установ. Буде приділено більшу увагу координації та контролю реального змісту практики наших студентів в інших установах.

Кафедра буде активно розвивати наукові дискусійні клуби студентів, підтримувати проведення дебатів та дискусій на актуальні теми, моделей міжнародних форумів (наприклад, Моделі ООН) та зустрічей із цікавими фахівцями-співрозмовниками. Викладачі кафедри будуть долучатися до такої роботи в якості організаторів та учасників, робити наголос не лише на

формуванні в процесі такої роботи фахових навичок, але й активної громадської позиції, допомагатимуть у вирішенні повсякденних проблем, сприянні у працевлаштованні, тощо.

Самостійна ініціатива студентів дала в останні роки цікаві та перспективні результати у науковій та навчально-методичній роботі, такі як студентський аналітичний центр АдАстра. Викладачі кафедри завжди надавали цій та іншим подібним ініціативам студентів всебічну допомогу, й надалі будуть підтримувати ініційовані студентами проекти.

Кадрова робота.

Кафедра продовжить забезпечувати умови для підвищення кваліфікації та стажування викладачів у державних установах України, міжнародних організаціях, провідних зарубіжних академічних та дослідницьких установах. Кафедра буде прагнути усіма доступними засобами забезпечити викладачам необхідні умови для ведення наукової роботи.

Кафедра забезпечуватиме належний кількісний і якісний кадровий склад кафедри для успішного здійснення навчального процесу, залучатиме до навчального процесу провідних фахівців з державного та недержавного секторів, міжнародних організацій та інших академічних установ.

Кафедра планує за можливості створювати та підтримувати кадровий резерв для оптимального вирішення кадрового питання, залучатиме до цього резерву кращих випускників магістратури та аспірантури.

Основні умови успішного здійснення програми:

- злагоджена та ефективна робота співробітників кафедри для реалізації цілей та завдань розвитку кафедри, задля забезпечення навчального процесу;
- постійне підвищення викладачами кафедри професійного рівня, опора в роботі на кращі світові практики та сучасний міжнародний досвід організації освітнього процесу;
- активна наукова та організаційна робота викладачів кафедри в національному та міжнародному фаховому середовищі, популяризація досягнень, наукових розробок та нових освітніх продуктів кафедри;
- залучення до навчального процесу провідних вчених та фахівців у сфері міжнародних відносин та міжнародно-політичних досліджень;
- тісна взаємодія з адміністрацією та кафедрами Інституту, опора на пріоритети розвитку Інституту та Університету;

- співпраця із державними установами, дослідницькими центрами, університетами у спільних наукових та освітніх проектах;
- активне залучення студентів до роботи кафедри.

**Завідувач кафедри міжнародних
відносин та зовнішньої політики**

Віктор КОНСТАНТИНОВ